Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

22. maj 2014*

»Appel — konkurrence — karteller — markedet for industrisække af plastik — moderselskabets ansvar for overtrædelse, der er begået af datterselskabet — begrundelsespligt«

I sag C-36/12 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 24. januar 2012,

Armando Álvarez SA, Madrid (Spanien), ved abogados M. Troncoso Ferrer, E. Garayar Gutiérrez og C. Ruixo Claramunt,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved F. Castilla Contreras og F. Castillo de la Torre, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Borg Barthet, og dommerne E. Levits og M. Berger (refererende dommer),

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: fuldmægtig L. Carrasco Marco,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. januar 2014,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: spansk.

Dom

1 Med sit appelskrift har Armando Álvarez SA nedlagt påstand om ophævelse af den dom, der blev afsagt af Den Europæiske Unions Ret, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, EU:T:2011:673, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten frifandt Kommissionen for appellantens påstand om delvis annullation af Kommissionens beslutning K(2005) 4634 endelig af 30. november 2005 om en procedure i henhold til artikel [81 EF] (sag COMP/F/38 354 – Industrisække) (herefter »den omtvistede beslutning«) samt om annullation eller subsidiært nedsættelse af den bøde, som appellanten blev pålagt ved denne beslutning.

Sagens baggrund og den omtvistede beslutning

2 Appellanten er et aktieselskab i henhold til spansk ret, som har udviklet forskellige industrielle aktiviteter inden for fremstilling af ståltønder, industrielle tømrerarbejder og salg af træ. Appellanten har en række datterselskaber, heriblandt Plásticos Españoles SA (ASPLA) (herefter »ASPLA«), hvori appellanten ejede 98,6% af aktiekapitalen i 2002.

3 I november 2001 underrettede British Polythene Industries plc Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber om, at der eksisterede et kartel inden for sektoren for industrisække (herefter »kartellet«).

4 Efter at have gennemført kontrolundersøgelser i løbet af juni 2002 indledte Kommissionen den administrative procedure den 29. april 2004 og vedtog en klagepunktsmeddelelse mod flere selskaber, herunder bl.a. ASPLA og appellanten.

5 Den 30. november 2005 vedtog Kommissionen den omtvistede beslutning, hvis artikel 1, stk. 1, litra j), bestemmer, at ASPLA og appellanten har overtrådt artikel 81 EF, da disse selskaber fra den 8. marts 1991 til den 26. juni 2002 har medvirket i en række aftaler og former for samordnet praksis inden for sektoren for industrisække af plastik i Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrig, Luxembourg og Nederlandene, som bestod i fastsættelse af priser og fælles prisberegningsmetoder, opdeling af markeder og fordeling af salgskvoter, tildeling af kunder, aftaler og ordrer, samordning af bud i forbindelse med visse udbud og udveksling af detaljerede oplysninger.

6 På dette grundlag pålagde Kommissionen i den omtvistede beslutnings artikel 2, stk. 1, litra h), ASPLA og appellanten en bøde på 42 mio. EUR, for betalingen af hvilken det blev fastslået, at disse to selskaber hæftede som solidarisk ansvarlige.

Den appellerede dom

7 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 24. februar 2006 anlagde appellanten sag til prøvelse af den omtvistede beslutning. Appellanten nedlagde under sagen i det væsentlige påstand om annullation af denne beslutning, i det omfang den vedrører selskabet, eller subsidiært nedsættelse af den bøde, som appellanten var blevet pålagt af Kommissionen.

8 Appellanten gjorde til støtte for søgsmålet et enkelt anbringende gældende vedrørende en urigtig vurdering af de faktiske omstændigheder og en tilsidesættelse af uskyldsformodningen samt af princippet om overholdelse af retten til forsvar.

9 Retten frifandt Kommissionen i det hele.

Parternes påstande og retsforhandlingerne ved Domstolen

10 Appellanten har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves, og den omtvistede beslutning annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

11 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

12 Ved beslutning truffet af formanden for Domstolens Sjette Afdeling den 15. maj 2013 blev behandlingen af nærværende appelsag suspenderet indtil afslutningen af behandlingen af de sager, der blev afgjort ved domme Gascogne Sack Deutschland mod Kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768), Kendrion mod Kommissionen (C-50/12 P, EU:C:2013:771), og Groupe Gascogne mod Kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770). Sagen blev genoptaget efter afsigelsen af disse domme den 26. november 2013.

Appellen

Det principale anbringende

Parternes argumenter

13 Appellanten har gjort gældende, at Retten i den appellerede dom pålagde selskabet ansvaret for den konstaterede overtrædelse af to grunde, der ikke er indeholdt i den omtvistede beslutning. For det første fastslog Retten i den appellerede doms præmis 38 og 39, at de beviser, der var fremlagt af Kommissionen, godtgjorde appellantens direkte deltagelse i kartellet, hvilket ikke fremgår af betragtningerne til den omtvistede beslutning. For det andet henviste Retten i samme doms præmis 35 til formodningen om, at appellanten i sin egenskab af moderselskab, som ejer 100% af kapitalen i sit datterselskab, dvs. ASPLA, havde udøvet en bestemmende indflydelse på sidstnævntes adfærd, selv om Kommissionen ikke havde baseret sig på denne formodning i den omtvistede beslutning.

14 Ved uberettiget at anvende disse to grunde begik Retten en retlig fejl og tilsidesatte appellantens ret til forsvar, eftersom appellanten ikke fik mulighed for at forsvare sig mod påstande, som ikke var indeholdt i den omtvistede beslutning.

15 Kommissionen har gjort gældende, at anbringendet er ubegrundet. Appellantens ansvar er i den omtvistede beslutning tydeligvis baseret på formodningen om, at appellanten i sin egenskab af moderselskab udøvede en bestemmende indflydelse på sit datterselskabs adfærd. Det er kun for fuldstændighedens skyld, at beslutningen redegør for indicier for, at appellanten faktisk udøvede en sådan indflydelse.

Domstolens bemærkninger

16 I den forbindelse skal det bemærkes, at Kommissionen i den foreliggende sag i 580. betragtning til den omtvistede beslutning udtrykkeligt henviste til formodningen om, at et moderselskab udøver en bestemmende indflydelse på sit helejede datterselskab, inden den i 584. betragtning til denne beslutning angav, at denne tilgang ville blive beskrevet udførligt i hvert enkelt tilfælde i forhold til hver enkelt berørt virksomhed (jf. dom Kendrion mod Kommissionen, EU:C:2013:771, præmis 28).

17 I de betragtninger til den omtvistede beslutning, der vedrører ASPLA og appellanten, bemærkede Kommissionen for det første i 669. betragtning til samme beslutning, at appellanten besad 98,6% af kapitalen i ASPLA. Endvidere anførte Kommissionen i samme beslutnings 671. betragtning, at appellanten tilsyneladende var meget tæt involveret i den operationelle ledelse af ASPLA. Til støtte herfor anførte Kommissionen i beslutningens 672.-676. betragtning forhold, som blev drøftet under den skriftlige forhandling, vedrørende tilstedeværelsen af appellantens øverste ledelse på mindst 22 af de i kartellet deltagende virksomheders møder og repræsentanterne for ASPLA's fremsendelse – i det mindste tilsyneladende – af referaterne fra andre møder til appellantens ledelse.

18 Under disse omstændigheder var det uden at begå en retlig fejl, at Retten i den appellerede doms præmis 35 fastslog, at Kommissionen på grundlag af retspraksis vedrørende betingelserne for, at et moderselskab må formodes at udøve en bestemmende indflydelse på sit datterselskab, var berettiget til at antage, at appellanten – henset til selskabets besiddelse af 98,6% af ASPLA's kapital – havde udøvet en bestemmende indflydelse på sidstnævntes adfærd.

19 Endvidere kan appellanten ikke med føje påberåbe sig, at selskabet ikke var i stand til at udøve sin ret til forsvar over for Kommissionens anvendelse af den nævnte formodning. Det fremgår således af den for Retten indgivne stævning, navnlig af dennes punkt 19, at selskabet har medgivet, at denne formodning foreligger, selv om det har bestridt dens lovlighed i forhold til uskyldsformodningen. Appellantens argumenter vedrørende dette punkt blev i øvrigt undersøgt i den appellerede doms præmis 22-29 og afvist i denne doms præmis 30.

20 Det er ligeledes med føje, at Retten i den appellerede doms præmis 36 og 37 undersøgte de argumenter, som appellanten havde fremført for at afkræfte den formodning om faktisk kontrol, som skyldes kapitalforbindelserne mellem appellanten og dens datterselskab, og som Kommissionen havde lagt til grund I forbindelse med denne undersøgelse anførte Retten grundene til, at ingen af disse argumenter ifølge Retten kunne tiltrædes.

21 Den appellerede doms præmis 38 og 39 indgår i det samme led i Rettens ræsonnement, og deres rækkevidde skal derfor vurderes under hensyn til dette ræsonnements logiske rækkefølge.

22 I den appellerede doms præmis 38 fastslog Retten, at tilstedeværelsen af appellantens øverste ledelse på flere af de i kartellet deltagende virksomheders møder og den omstændighed, at appellanten blev holdt underrettet om de andre møder ved hjælp af de af ASPLA's repræsentanter udarbejdede referater, var tilstrækkeligt til at godtgøre, at appellanten direkte deltog i drøftelserne i kartellet. Retten fandt i samme doms præmis 39, at den omstændighed, at appellantens repræsentanter ikke efter selskabets opfattelse var blevet bemyndiget til at deltage i kartellet, var uden relevans.

23 De nævnte vurderinger kan i modsætning til det af appellanten anførte ikke betragtes som udtryk for, at selskabet pålægges et nyt ansvar i henhold til en direkte deltagelse i kartellet. På dette trin i sit ræsonnement behandlede Retten således kun relevansen af og rimeligheden i de af appellanten fremførte argumenter for at afkræfte denne formodning samt de yderligere indicier, som Kommissionen havde lagt til grund for at finde, at dette selskab havde udøvet en bestemmende indflydelse på sit datterselskab. I forbindelse med bedømmelsen af de beviser, der blev fremlagt for

den, kunne Retten med føje fremhæve den bevismæssige værdi, som ifølge Retten skulle tillægges Kommissionens indicium om overlapningen mellem de to selskabers ledelse, uden at denne bedømmelse ændrer grundlaget for det ansvar, som appellanten blev pålagt.

24 Under disse omstændigheder kan appellanten ikke påstå, at selskabet ikke kunne udøve sin ret til forsvar over for den omstændighed, at det pålægges et nyt ansvar.

25 Det følger af det foregående, at det principale anbringende, som appellanten har fremsat til støtte for sin appel, skal forkastes.

Det subsidiære anbringende

Parternes argumenter

26 Appellanten har gjort gældende, at den fejl, som Retten begik ved at træffe afgørelse på grundlag af omstændigheder, som parterne i sagen ikke har fremført, førte til en manglende vurdering af de påstande, som faktisk blev nedlagt i stævningen, hvorfor ræsonnementet i den appellerede dom er usammenhængende og mangelfuldt begrundet.

27 Mens Kommissionen efter appellantens opfattelse ikke for selskabets vedkommende havde henvist til nogen formodning om, at et moderselskab er ansvarligt for dets datterselskabs adfærd, var det eneste bevis, som blev påberåbt for at godtgøre appellantens indflydelse på datterselskabet – ud over deltagelsen i sidstnævntes kapital – det delvise sammenfald mellem ledelsen i de to selskabers bestyrelser. Appellanten gjorde for Retten gældende, at dette element var utilstrækkeligt, og støttede sig til andre grunde for at tilbagevise det ansvar, som selskabet blev pålagt i forbindelse med kartellet. Retten undlod imidlertid at foretage en vurdering af disse argumenter.

28 Kommissionen har gjort gældende, at dette subsidiære anbringende er ubegrundet.

Domstolens bemærkninger

29 Det skal indledningsvis fastslås, at dette anbringende, som appellanten har fremsat subsidiært, bygger på den forudsætning, at Kommissionen ikke i den omtvistede beslutning baserede sig på formodningen om, at moderselskabet udøvede en bestemmende indflydelse på sit datterselskab, hvori moderselskabet besad hele eller næsten hele kapitalen. Således som det fremgår af denne doms præmis 16-19, er denne forudsætning urigtig.

30 Det fremgår i øvrigt af denne doms præmis 20-22, at den appellerede doms begrundelse med hensyn til undersøgelsen af de argumenter, som appellanten havde fremført for at afkræfte formodningen om, at selskabet havde udøvet en bestemmende indflydelse på sit datterselskab, i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, ikke er usammenhængende.

31 For så vidt som appellanten i forbindelse med det subsidiære anbringende har gjort gældende, at Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt ved ikke at besvare hvert enkelt af de af selskabet fremførte argumenter for at afkræfte formodningen om faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse, skal det bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den pligt til at begrunde domme, der påhviler Retten i medfør af artikel 36 og artikel 53, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, ikke pålægger den at foretage en udtømmende gennemgang af hvert enkelt af de argumenter, der er fremført af parterne i sagen (dom Groupe Gascogne mod Kommissionen, EU:C:2013:770, præmis 37).

32 Retten tog stilling til appellantens argumenter i den appellerede doms præmis 36 og 37. Selv om afvisningen af visse af disse argumenter, f.eks. dem, der vedrører karakteren af de to selskabers industrielle aktiviteter, deres økonomiske værdi, anvendelsen af eksterne ledere og spansk selskabsret, kun blev begrundet kort, forholder det sig ikke desto mindre således, at denne korte begrundelse er tilstrækkelig til, at appellanten får kendskab til de grunde, som Retten lagde til grund. Det fremgår nemlig af disse præmisser, at Retten fastslog, at disse forhold ikke kunne rejse tvivl om bevisværdien af de forhold, såsom appellantens øverste ledelses rolle i forbindelse med de to selskabers drift og de praktiske virkninger af den i vidt omfang identiske sammensætning af selskabernes bestyrelser, som Kommissionen havde påberåbt sig for at bestyrke formodningen om, at appellanten henset til den omstændighed, at selskabet besad næsten hele ASPLA's kapital, kunne formodes at have udøvet en bestemmende indflydelse på sit datterselskab.

33 For så vidt som appellanten søger at anfægte Rettens vurdering af de faktiske omstændigheder og de for Retten fremlagte beviser, er det tilstrækkeligt at bemærke, at en sådan bedømmelse ikke udgør et retsspørgsmål, der som sådant kan anfægtes for Domstolen under en appel, bortset fra tilfælde, hvor reglerne om bevisbyrde og bevisførelse ikke er overholdt, og hvor de nævnte dokumenter er gengivet urigtigt (dom FLSmidth mod Kommissionen, C-238/12 P, EU:C:2014, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

34 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det af appellanten fremsatte subsidiære anbringende forkastes.

35 Da ingen af de to anbringender, som appellanten har gjort gældende til støtte for sin appel, kan tages til følge, må appellen forkastes.

Sagens omkostninger

36 I henhold til procesreglementets artikel 184, stk. 2, træffer Domstolen afgørelse om sagens omkostninger, såfremt appellen forkastes.

37 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og da appellanten har tabt sagen, bør det pålægges denne at bære sine egne omkostninger og betale Kommissionens omkostninger i forbindelse med appelsagen.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Sjette Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Armando Álvarez SA betaler omkostningerne i forbindelse med denne appel.

Underskrifter